

ТАЈНА ПРЕПИСКА ЧЕРЧИЛ — СТАЉИН 1941—1945,
„ЕПОХА“ — ЗАГРЕБ 1965.

У Москви је прије осам година први пут угледала свјетлост дана преписка између Стаљина, Черчила и Рузвелта, настала у току другог свјетског рата. Преписку „велике тројице“ објавило је Министарство иностраних послова СССР у два тома под насловом *Преписка председника Савјета министара СССР с председницима САД и премијер-министрима Велике Британије за вријеме великог отаџбинског рата 1941—1945.*

Тајна преписка Черчил—Стаљин која први пут излази на нашем језику у издању популарне „Епохине“ Библиотеке „Ц“ представља у ствари први том поменутог свјетског издања. Ова књига, заправо збирка докумената, представља својеврсно свједочанство о другом свјетском рату, утолико значајније и интересантније што потиче са највишег нивоа, од његових протагониста. Она обухвата четворогодишњу преписку између Черчила и Стаљина, од јула 1941. године, дакле готово од самог почетка совјетског отаџбинског рата, до јула 1945, када је кормило британске владе преузео К. Атли. Књига такође обухвата и преписку Стаљин — Атли до новембра 1945. године. Поред тога, она обухвата мањим дијелом и Стаљинову преписку са председницима САД, Рузвелтом и Труманом (комплетна преписка Стаљин — Рузвелт, односно Труман, објављена у другом тому свјетског издања, биће ускоро објављена на нашем језику, такође у „Епохином“ издању). *Тајна преписка Черчил — Стаљин* обухвата све посланице и поруке које су ова два државника међусобно измјенили писменим, углавном телеграфским путем (поруке предаване усменим путем, преко амба-

садора или посебних емисара, ова књига не садржи). Она баца ново свјетло на пресудне догађаје другог свјетског рата, приказује све фазе рата са силама Осовине, а посебно разоткрива сложене односе Совјетског Савеза са англо-америчким савезницима, што умногоме објашњава коријене послјератне подјеле свијета. Из ове књиге се први пут јасно сазнаје о многим закулисним потезима „велике тројице“, нарочито о подјели интересних сфера у Европи и другим тајним страницама историје другог свјетског рата. *Тајна преписка* употпуњује наше сазнање о појединим важним ратним операцијама, као што су: „Бакља“ (искрцавање англо-америчких оружаних снага у сјеверној Африци), „Ескимос“ (искрцавање западних савезника на Сицилији) и др., а нарочито детаљно приказује позадину отварања другог фронта у западној Европи, које је познато под именом операције „Оверлорд“. Књига доноси важну преписку о пољском питању, које је било камен спотицања у односима великих савезника. Она садржи важне податке и о сусретима Черчила и Рузвелта (у Вашингтону, Казаблани и другдје), али, на жалост, недостају подаци о сусретима „велике тројице“ (у Техерану, на Јалти и у Потсдаму), сем што се понешто о томе посредно може сазнати.

Тајна преписка Черчил—Стаљин посебно задржава пажњу југословенског читаоца због тога што од 516 докумената, колико књига садржи, око 40 докумената говори и о Југославији, а значајно Черчилово писмо маршалу Титу од 18. јануара 1944. године објављено је у цјелини. Поред осталог, књига доноси важне податке о тршћанском питању.

Р. ПАЈОВИЋ